

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא

פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים

וילדיהם דרור הלל ואשר יש'

עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי

וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה

רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים

לרפואת חיים שמואל בן סימה

לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

לעילוי נשמת

ר' עוזיהו אליהו בן ר' שלום קמיסר ז"ל

נלב"ע ח כסלו

לתרומות והנצחות:

הורביץ. בנק פאגי (52). סניף 183. חשבון 654248

[לתרומה בפייפל](#)

דף ק"ז

האומר "הרי עלי עולה"

[הבאה מן הזכרים בלבד]

< אם לא פירש מה יביא לעולה, רשאי להביא את הקטן ביותר הראוי לכך:

- במקומו של תנא קמא, הכבש היה הקטן ביותר, ורשאי להביא אותו.

- ובמקומו של רבי אלעזר בן עזריה, תור ובן יונה הם הקטנים ביותר, ורשאי להביא אחד מהם.

< ואם פירש מה יביא ואינו זוכר:

- לדעת חכמים יביא פר איל ושעיר שהוא הגדול ביותר הראוי לכך ואף אם פירש דבר קטן יותר יוצא בו שלדעתם הנודר קטן והביא גדול יצא.

- ולדעת רבי [ומשנתנו] יביא את כל הראוי לעולה פר ועגל איל שעיר גדי טלה תור ובן יונה [ואם זוכר שפירש בהמה אינו צריך להביא תור ובן יונה. ואם זוכר שפירש מן הבקר דיו להביא פר ועגל].

האומר "הרי עלי תודה" או

"שלמים" [הבאים זכרים ונקבות]

< אם לא פירש מה יביא לשלמים, רשאי להביא את הקטן ביותר הראוי לכך, שהוא הכבש.

< ואם פירש מה יביא ואינו זוכר:

- לדעת חכמים יביא פר ופרה איל ורחלה שעיר ושעירה שהוא הגדול ביותר הראוי לכך ואף אם פירש דבר קטן יותר, יוצא בו, שלדעתם הנודר קטן והביא גדול יצא.

- ולדעת רבי [ומשנתנו] יביא את כל הראוי לעולה פר ופרה ועגל ועגלה איל ורחלה שעיר ושעירה גדי וגדייה טלה וטלייה [ואם זוכר שפירש מן הבקר דיו להביא פר ופרה ועגל ועגלה].

שווי הבהמות לקרבנות

כלל בידינו בקבלה של תורה שבעל פה, שהנודר סתם בלא לפרש שווייה, מביא את הבהמה ונסכיה כפי השווי הבא:

האומר "הרי עלי שור" – יביא הוא ונסכיו במנה. [= 25 סלעים]

האומר "הרי עלי עגל" – יביא הוא ונסכיו בחמש סלעים.

האומר "הרי עלי איל" – יביא הוא ונסכיו בשתיים.

האומר "הרי עלי כבש" – יביא הוא ונסכיו בסלע.

אבל אם פירש שיהא אותו שווי בבהמה בלא הנסכים מאחר שקיבל על עצמו להביא יותר נתחייב בכך ולכן:

אמר "הרי עלי שור במנה" – יביא שור במנה חוץ מנסכיו.

וכן אמר "הרי עלי עגל בחמש" – יביא עגל בחמש חוץ מנסכיו.

וכן אמר "הרי עלי איל בשתיים" – יביא איל בשתיים חוץ מנסכיו.

וכן אמר "הרי עלי כבש בסלע" – יביא כבש בסלע חוץ מנסכיו.

שינה ממה שנדר

נדר להביא שור גדול והביא שור קטן – לא יצא ידי חובתו, ואפילו הביא שני שוורים קטנים, שיחד הם שווים יותר מהשור הגדול שאמר.

נדר להביא שור לבן והביא שחור, או נדר להביא שחור והביא לבן – לא יצא ידי חובתו.

נדר להביא שור קטן והביא שור גדול – לדעת חכמים יצא ידי חובתו. ולדעת רבי לא יצא ידי חובתו.

ששה שופרות של נדבה

כבר נתבאר [כדף ז'] שבבית המקדש היו שלוש עשרה שופרות, שבהם היו נותנים מעות לצורך כמה דברים, ובשש שופרות היו נותנים מעות לצורך נדבת ציבור, שהיו קונים במעות הללו בהמות, וכשהיה המזבח בטל משאר קרבנות, היו מקריבים את הבהמות הללו לעולות נדבת ציבור, [הבשר למזבח והעור לכהנים].

ונאמרו בסוגיה כאן כמה טעמים מדוע תקנו לצורך הנדבה ששה שופרות.

< **לדעת חזקיה** – **כנגד ששה בתי אבות**, תקנו ששה שופרות כדי שכל בית אב יטול מעות משופר שלו לצורך הקרבת קיץ מזבח של יומו [שיש בו זכיה לכהנים בעורות], שאם לא היה להם אלא שופר אחד היו באים לידי מריבה שמא באותו יום של בית אב ראשון או של בית אב שני יביאו נדרים ונדבות הרבה ולא יהיה מזבח בטל, לא יטול הבית אב מן השופר כלום, ובשאר ימות השבוע של בתי אבות אחרים לא יביאו נדרים ונדבות כל כך ונמצא אותן בתי אבות מקריבות מן השופר שלא יהא המזבח בטל והיו עורות שלהם, ויריבו איתם הראשונים ויאמרו יש לכם עורות ואנו אין לנו כלום, ולפיכך תיקנו ששה, שלא יטול זה משופרו של זה, [וכשהמעות באות נותנים אותן לששה שופרות בשווה].

< **ולדעת רבי יוחנן** – הסיבה שתיקנו ששה שופרות לצורך הנדבה, **כי הנדבה מרובה** ולא די בשופר אחד.

< **ולדעת זעירי** – דין זה שעשו ששה שופרות לנדבה הוא **כדעת רבי, שהמתנדב בהמה קטנה, לא יביא גדולה, ולפיכך כשבאו מעות מחמת בהמה מסוימת יש להביא עולה מאותה בהמה ולפיכך צריך שש שופרות שזה מספר הבהמות שניתן להביא מהם עולה (א) פר (ב) עגל (ג) איל (ד) כבש (ה) גדי (ו) שעיר, ובכל אחד מהשופרות יתנו מעות שניתנו למין אחד של בהמה, ויביאו מהמעות עולות מאותו מין של הבהמה.**

< **ולדעת בר פדא** – תיקנו ששה שופרות, **כנגד ששה דברים שהמעות באים מחמתם (א) פרים של חטאת ציבור שאבדו שהפריש אחרים תחתיהם ואח"כ נמצאו הראשונים ונתקו לרעייה שדמיהם נופלים לשופר הראשון. (ב) והאילים, כגון אשם גזילות, ואשם מעילות, שאבדו, והפריש אחרים תחתיהן, ואחר כך נמצאו הראשונים, ונתקו לרעייה, שדמיהם נופלים לשופר השני, ובאים לנדבת ציבור. (ג) והכבשים, כגון אשם נזיר ואשם מצורע הבאים בני שנה, שנתקו לרעייה, דמיהם לשופר השלישי. (ד) והשעירים, כגון שעירי חטאת של ציבור של רגלים, [שמכפרים על טומאת מקדש וקדשיו, בשאין בה ידיעה כדאמרינן בשבועות], כשנתקו לרעייה. (ה) והמותרות, כגון מי שמקריב אחד מכל אלו, והפריש מעות לשם כך והוזלו בהמות, וניתותרו המעות, נותן לשופר החמישי. (ו) והמעה, שכל יחיד מביא באדר מחצית השקל בהכרעה, [כלומר כששוקלים את מחצית השקל מביא מעט יותר, שיכריע במאזנים את משקל חצי השקל], ואם נתנו בין שניהם שקל שלם, נותנים מעה קטנה מפני הכרעה, שעכשיו לא נתנו בין שניהם אלא הכרע אחד, ואילו הביאום כמשפטם, היו שם שתי הכרעות.**

דף ק"ח

< **ולדעת שמואל** – תקנו ששה שופרות כנגד מותרות של ששה דברים (א) **מותר חטאת (ב) מותר אשם גזילות (ג) מותר אשם נזיר (ד) מותר אשם מצורע (ה) מותר מנחת חוטא (ו) מותר עשירית האיפה של כהן גדול.**

< **ולדעת רבי אושעיא** – תקנו ששה שופרות כנגד מותרות של ששה דברים (א) **מותר חטאת (ב) מותר אשם גזילות (ג) מותר אשם נזיר (ד) מותר אשם מצורע (ה) מותר מנחת חוטא (ו) מותר קינין. [אבל מותר עשירית האיפה ירקב].**

"שור זה עולה"

לעיל נתבאר, שהמתחייב להביא שור גדול, לא יביא שנים קטנים,

- ולדעת משנתנו, כל זה בנדר, ["הרי עלי"], שחייב לקיים מה שקיבל עליו, אבל בנדבה, האומר על שור גדול "הרי זה לעולה", אם נפל בו מום, אינו חייב באחריותו, [אלא נפדה, ואף שדמיו קדושים קדושת עולה], רשאי להביא בדמים אף שוורים קטנים, ואף אילים קטנים.

- ולדעת הברייתא אף שרשאי לשנות ממה שהיה תחילה, לא יביא פחות ממה שהיה תחילה, אלא יותר.

- ולדעת רבי בברייתא, אף שבדיעבד אם שינה ממה שהיה תחילה, לא עבר על נדרו, כי אינו חייב באחריותו, לכתחילה אין לשנות מהמניין שהיה תחילה, שאם תחילה היה קרבן אחד, גם עתה

יביא אחד [ואפילו גדול יותר או ממין אחר], אבל

לא יביא שנים, כי בכך מוסיף על המנחות.

- ולדעת רבי במשנתנו, אף שבדיעבד אם שינה לא עבר על נדרו, כי אינו חייב באחריותו, לכתחילה יש לו להביא בדמים בדיוק כמו שהיה תחילה.

וכל זה כשאמר "שור זה עולה", אבל אמר "שור זה ודמיו עלי עולה", נתחייב להביאו עולה, ואם יפול בו מום, להביא מדמיו עולה, כמו שהוא עכשיו.

האומר "אחד מכבשי הקדש"

אם היו לו שנים – הגדול שבהם הקדש כי מקדיש

בעין יפה מקדיש.

היו לו שלושה – יש להסתפק אם כוונתו לגדול או לבינוני שהוא יפה מהקטן ולפיכך ממתין עד שיפול בבינוני מום ומחללו על הגדול [כלומר שאומר אם הוא היה הקדש הרי אני פודה אותו בגדול] וממה נפשך הגדול קדוש או מחמת עצמו או מחמת הבינוני וכמו כן ממה נפשך הבינוני אינו קדוש או משום שמעולם לא הוקדש או משום שנפדה.

וכל זה כשאמר "אחד מכבשי", אבל אמר "כבש בכבשי", ודאי כוונתו לגדול אף אם היו לו הרבה כבשים.

וכל זה במקדיש, אבל במוכר, לעולם יד בעל שטר

הקניה על התחתונה, ומקבל את הפחות.

דף ק"ט

האומר "הרי עלי עולה"

האומר, "הרי עלי עולה", חייב להביא קרבן עולה

בבית המקדש, ואם הביא קרבן עולה במקום

אחר, אפילו הקריבה לשמים, [כגון שהביאה

לבית חוניו, שהיו עובדים בו בארץ מצרים

לשמים, כפי שיתבאר בעזה"י להלן], לא יצא ידי

חובה. [וזה ששחט או העלה את העולה מחוץ

למקדש, חייב כרת של שחוטי חוץ או מעלי חוץ].

האומר "הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חוניו"

לדעת רב המנונא ורבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן

והתנא של הברייתא – אף על פי שאין עולה

קרבה בבית חוניו, [הנחשב כבמה, שאסור

להקריב בה, כפי שיתבאר בעזה"י להלן], האומר,

"הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חוניו", [או

שאמר להביא עולה למקום אחר שהוא חוץ

למקדש], הרי זה כאומר, "הרי עלי עולה בלא

להתחייב באחריותה", כלומר מתחייב הוא

להקדיש בהמה לעולה, ובכך שיפרישה יצא ידי

נדרו, ומעתה, אפילו לא תקרב במקדש, אלא

בבית חוניו, או שתהרג ולא תקרב כלל, לא

יתחייב להביא אחרת תחתיה. ומעתה, אם

הקריבה במקדש, קיים מצוה. ואם הקריבה חוץ

למקדש, מאחר שהפרישה לעולה, קדושה

קדושת עולה, וזה ששחטה או הקריבה מחוץ

למקדש, חייב כרת. אבל ידי נדרו יצא משעה

שהפרישה.

ולדעת רבא – האומר, "הרי עלי עולה שאקריבנה

בבית חוניו", לא התחייב להביא עולה בכל אופן,

אלא רק אם יוכל להקריבה בבית חוניו, [=אדם

זה לדורון נתכוון, אמר, אי סגי בבית חוניו, טרחנא,

טפי, לא טרחנא], ומאחר שהתנה כן, ולא נתקיים

התנאי, כי אסור להקריב קרבנות בבית חוניו, לא

קדשה הבהמה כלל. ומעתה, אפילו הביאה לבית

חוניו, והקריבה שם, אין כאן חיוב כרת של

שחוטי חוץ ומעלי חוץ, כי לא הקריבו בחוץ קרבן

עולה אלא בהמת חולין.

וכל זה כדעת תנא קמא של משנתנו, אבל רבי

שמעון אומר, אין זו עולה, [ולא נתבארו דבריו

בסוגיה].

האומר "הריני נזיר"

האומר, "הריני נזיר", מביא קרבנות נזירותו

בבית המקדש, ואם הביא במקום אחר, אפילו

לשם נזירותו, [כגון שהביאה לבית חוניו], לא יצא

ידי חובה. [וזה ששחט או העלה את העולה מחוץ

למקדש, חייב כרת של שחוטי חוץ או מעלי חוץ].

האומר "הריני נזיר על מנת

שאביא קרבנות נזירות בבית חוניו"

לדברי הכל – לא התחייב נדר להיות נזיר בכל

אופן, אלא רק אם יוכל להביא קרבנות נזירותו

בבית חוניו, [=אדם זה לדורון נתכוון, אמר, אי סגי

בבית חוניו, טרחנא, טפי, לא טרחנא], ומאחר

שהתנה כן, ולא נתקיים התנאי, כי אסור

להקריב קרבנות בבית חוניו, לא נעשה נזיר כלל.

ומעתה, אפילו נהג נזירות והביא קרבנות נזירות

בבית חוניו, אין כאן חיוב כרת של שחוטי חוץ

ומעלי חוץ, כי לא הקריבו בחוץ קרבן אלא בהמת חולין, ואף על פי שלא קרבו קרבנות נזירות, **רשאי להפסיק לנהוג בנזירות**, כי לא חלה עליו נזירות כלל.

וכל זה כדעת תנא קמא של משנתנו, אבל רבי שמעון אומר, אין זה נזיר, [ולא נתבארו דבריו בסוגיה].

כהן שעבד בבמה [לשם שמים]

כשהכרית יאשיה המלך את הבמות נאמר, "וַיָּבֵא אֶת כָּל הַכֹּהֲנִים מֵעִירֵי הַיְהוּדָה וַיִּטְמֵא אֶת הַבָּמֹת אֲשֶׁר קָטְרוּ שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים מִגִּבְעַע עַד בָּאָר שִׁבְעָה וַנִּתְּץ אֶת בָּמֹת הַשָּׁעָרִים אֲשֶׁר פָּתַח שַׁעַר יְהוֹשֻׁעַ שֶׁר הָעִיר אֲשֶׁר עַל שְׂמֹאל אִישׁ בְּשַׁעַר הָעִיר. אָז לֹא יָעֲלוּ כֹהֲנֵי הַבָּמֹת אֶל מִזְבֵּחַ ה' בִּירוּשָׁלַם כִּי אִם אָכְלוּ מִצֹּת בְּתוֹךְ אַחִיהֶם", למדנו מכאן, שכל כהן שעבד בבמה, **נפסל לעבודת המזבח שבירושלים**, [אפילו חוזר בתשובה], **אבל חולק בקדשים**, ככהנים בעלי מומים, שחולקים בקדשים, ופסולים לעבודה.

כהן שעבד עבודה זרה

מבואר במשנתנו, שאחר שלמדנו שכהן שעבד בבמה נפסל לעבודת המקדש, [אפילו חזר בתשובה], כל שכן שכהן שעבד עבודה זרה, נפסל לעבודת המקדש. ונחלקו אמוראים בפרטי הדין הזה.

א. שחט קרבן לעבודה זרה – לדעת רב יהודה, כהן ששחט לעבודה זרה, **כששב בתשובה, לא נפסל מעבודת המקדש, וקרבו עולה לריח ניחוח**. ודבר זה למד, מתוך שנאמר ביחזקאל, בביאור טעם פסול כהנים שעבדו עבודה זרה, "וַיַּעַן אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ אוֹתָם לִפְנֵי גְלוּלֵיהֶם וְהָיוּ לְבַיִת יִשְׂרָאֵל לְמִכְשׁוֹל עֵוֹן עַל כֵּן נִשְׁאַתִּי יְדֵי עֲלֵיהֶם נְאֻם ה' אֲקִים וְנִשְׂאוּ עֹנֵם. וְלֹא יִגְשׁוּ אֵלַי לְכַהֵן לִי וְלִגְשֹׁת עַל כָּל קִדְשֵׁי אֵל קִדְשֵׁי הַקִּדְשִׁים וְנִשְׂאוּ כְלִמָּתָם וְתוֹעֲבוֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ", שלא נפסלו הכהנים מחמת עבודת קרבן לעבודה זרה, אלא בעבודה הקרויה שירות במקדש, כלומר עבודה הטעונה כהנים, להוציא שחיטה שהיא כשרה במקדש אף בזר, ואינה קרויה שירות, שאם עשה אותה כהן לעבודה זרה, אינו נפסל בכך מעבודת המקדש [כשיחזור בתשובה].

לדברי רב נחמן, כן הדין אף כששחט לעבודה זרה במזיד, כי אף כשעשה זאת במזיד, לא נחשב כמי שעבד לעבודה זרה, מאחר ששחיטה אינה נחשבת כעבודה. **ולדברי רב ששת**, אף שמהכתוב הזה אין לפסול את השוחט לעבודה זרה, כי שחיטה אינה נחשבת עבודה, מכל מקום **כששחט במזיד הוא נפסל לעבודת המקדש** מטעם אחר, והוא, שבכך נעשה משרת לעבודת זרה.

ב. זרק דם קרבן לעבודה זרה – לדברי רב נחמן,

רק אם עשה זאת במזיד, הוא נפסל לעבודת המקדש, אבל אם עשה זאת בשוגג, אינו נפסל לעבודת המקדש, [שנאמר "וְהָיוּ לְבַיִת יִשְׂרָאֵל לְמִכְשׁוֹל עֵוֹן", כלומר מכשול של עון ועון הוא מזיד]. **ולדברי רב ששת**, **אף כשעשה זאת בשוגג, נפסל מעבודת המקדש**, [שנאמר "וְהָיוּ לְבַיִת יִשְׂרָאֵל לְמִכְשׁוֹל עֵוֹן", כלומר או מכשול של שוגג או עון של מזיד].

ג. השתחוה לעבודה זרה – לדברי רב נחמן, לא נפסל מעבודת המקדש. ולדברי רב ששת, נפסל מעבודת המקדש.

ד. הודה לעבודה זרה [שאמר לה אלי אתה] – לדברי רב נחמן, לא נפסל מעבודת המקדש. ולדברי רב ששת, נפסל מעבודת המקדש.

כהן מתכפר על ידי עצמו

תניא: "וְכִפֵּר הַכֹּהֵן עַל הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגְגַת בְּחֻטָּאָה בְּשִׁגְגָה לִפְנֵי ה' לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ", מלמד, שהכהן מתכפר על ידי עצמו, **אף כשחטא בשגגה בעבודה זרה**, [שכן הכתוב הזה מדבר בחטא עבודה זרה].

לדעת רב נחמן – הכתוב הזה, המלמד, שהכהן מכפר על עצמו כשחטא בשגגה בעבודה זרה, מתקיים בכהן **שזרק בשגגה דם קרבן לעבודה זרה**. [שבזה יש חילוק בין שוגג למזיד, ששוגג חוזר לעבודת המקדש ומזיד אינו חוזר, אבל בשוחט לעבודה זרה אין חילוק בין שוגג למזיד, ושניהם חוזרים לעבודת המקדש, כפי שנתבאר לעיל בדעת רב נחמן].

ולדעת רב ששת – הכתוב הזה, המלמד, שהכהן מכפר על עצמו כשחטא בשגגה בעבודה זרה, מתקיים בכהן **ששחט בשגגה קרבן לעבודה זרה**. [שבזה יש חילוק בין שוגג למזיד, ששוגג חוזר לעבודת המקדש ומזיד אינו חוזר, אבל בזרק דם קרבן לעבודה זרה אין חילוק בין שוגג למזיד, ושניהם אינם חוזרים לעבודת המקדש, כפי שנתבאר לעיל בדעת רב ששת].

שנה שמת בה שמעון הצדיק

אותה שנה שמת שמעון הצדיק, אמר להם – שנה

זו הוא מת.

אמרו לו – מנין אתה יודע.

אמר להם – כל יום הכפורים נזדמן לי זקן אחד, לבוש לבנים ונתעטף לבנים, ונכנס עמי לפני ולפנים, ויצא עמי, שנה זו, נזדמן לי זקן אחד, לבוש שחורים ונתעטף שחורים, ונכנס עמי ולא יצא עמי.

לאחר הרגל, חלה שבעת ימים ומת, ונמנעו אחיו

הכהנים מלברך בשם.

בית חוניו

< לדעת רבי מאיר – בית חוניו היה בית עבודה

זרה.

וכך היה המעשה שעל ידו הוקם אותו בית :

שבשעת פטירתו של שמעון הצדיק אמר, חוניו בני ישמש תחתי. נתקנא בו שמעי אחיו, שהיה גדול ממנו שתי שנים ומחצה, ואמר לו שמעי לחוניו,

בא ואלמדך סדר עבודה.

הלבישו באונקלי [=מלבוש של עור], וחגרו בצילצול, העמידו אצל המזבח, ואמר להם שמעי לאחיו הכהנים, ראו מה נדר [חוניו] זה, וקיים לאהובתו, [שכך נדר לה], אותו היום שאשתמש בכהונה גדולה, אלבש באונקלי שלך, ואחגור בצילצול שלך.

בקשו אחיו הכהנים להרוג את חוניו, שלא ידעו ששמעי הטעהו והיו סבורים שמבזה את הכהונה מדעתו.

רץ מפניהם, ורצו אחריו, הלך לאלכסנדריא של מצרים, ובנה שם מזבח, והעלה עליו לשום עבודת כוכבים.

וכששמעו חכמים בדבר, אמרו, מה [שמעי] זה, שלא ירד לה, [כלומר שלא נתמנה לכהונה], כך [נתקנא באחיו שנתמנה לה, וגרם לקלקול גדול], היורד לה, על אחת כמה וכמה שאין מורידים אותו, כדי שלא יקלקל עצמו.

< ולדעת רבי יהודה – בית חוניו היה במה לשם

שמים.

וכך היה המעשה שעל ידו הוקם אותו בית :

שבשעת פטירתו של שמעון הצדיק אמר, חוניו בני ישמש תחתי. ולא קיבל עליו חוניו, שהיה שמעי אחיו גדול ממנו שתי שנים ומחצה.

ואף על פי כן נתקנא בו חוניו בשמעי אחיו, [שאחרי שויתר לו על הכהונה נתחרט], ואמר לו חוניו לשמעי, בא ואלמדך סדר עבודה, [שהיה חוניו חכם משמע].

הלבישו באונקלי, וחגרו בצילצול, והעמידו אצל המזבח, ואמר להם חוניו לאחיו הכהנים, ראו מה נדר [שמעי] זה, וקיים לאהובתו, [שכך נדר לה], אותו היום שאשתמש בכהונה גדולה, אלבש באונקלי שלך, ואחגור בצילצול שלך.

בקשו אחיו הכהנים להרוג את שמעי שלא ידעו שחוניו הטעהו והיו סבורים שמבזה את הכהונה מדעתו.

סח להם כל המאורע, ובקשו להרוג את חוניו, רץ מפניהם, ורצו אחריו, רץ לבית המלך, ורצו אחריו, וכל הרואה אותו אומר זה הוא זה הוא.

הלך לאלכסנדריא של מצרים, ובנה שם מזבח, והעלה עליו לשם שמים, ועל המזבח הזה נאמר בישעיה, "בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִזְבֵּחַ לַה' בְּתוֹךְ אֲרָץ מִצְרָיִם וּמִצְבֵּה אֶצֶל גְּבוּלָהּ לַה'"

וכששמעו חכמים בדבר, אמרו, ומה [חוניו] זה, שברח ממנה, [שלא רצה לקבלה מתחילה, וויתר עליה לאחיו], כך [נתקנא באחיו שנתמנה לה, וגרם לקלקול גדול], המבקש לירד לה, על אחת כמה וכמה.

דברי רבי יהושע בן פרחיה בדף זה

ללשון ראשון – רבי יהושע בן פרחיה אמר, שבכל אופן אין ראוי לנדור, [שנאמר, "וְכִי תִחְדָּל לְנָדֹר לֹא יִהְיֶה בָּךְ חֲטָא"], ומכל מקום יש חילוק בין הנודר קודם שהפריש את נדרו, לנודר אחר שהפריש את נדרו. שזה שנדר בלא להפריש את נדרו, יש לו לחוש יותר שמא לא יוכל לקיים, ולכן ראוי לכופתו לפני ארי. אבל זה שנדר אחר שהפריש נדרו, אין לחוש כל כך שמא יאבד מה שהפריש, ולא יוכל להביא אחר, ולכן אין עונשו גדול כל כך, וראוי הוא רק להטיל עליו קומקום של חמין.

וללשון שני – רבי יהושע בן פרחיה [שהיה נשיא], דיבר על שנאתו ואהבתו לשררה, שקודם שנתמנה לנשיאות, היה שונא את השררה, עד שכל האומר לו לעלות היה רוצה לכופתו לפני ארי. אבל אחר שנתמנה, לא היה רוצה לרדת, ומי שהיה אומר לו לרדת, היה רוצה להטיל עליו קומקום של חמין. וכן מצינו בשאול, שעד שלא

נתמנה, ברח מהמלוכה, [כמו שנאמר, "ויקרב שמואל את כל שבטי ישראל וילכד שבט בנימן. ויקרב את שבט בנימן למשפחתו ותלכד משפחת המטרי וילכד שאול בן קיש ויבקשהו ולא נמצא. וישאלו עוד בה' הבא עוד הלם איש ויאמר ה' הנה הוא נחבא אל הפלים"], ולבסוף, כשנתמנה למלך, וחשש שדוד ירש אותו, ביקש להרוג את דוד, [כמו שנאמר, "ותענינה הנשים המשחקות ותאמרן הפה שאול באאלפו ודוד ברבבתי. ויחר לשאול מאד וירע בעיניו הדבר הזה ויאמר נתנו לדוד רבבות ולי נתנו האלפים ועוד לו אף המלוכה. ויהי שאול עוין את דוד מהיום ההוא והלאה. ויהי ממחרת ותצלח רוח אלהים רעה אל שאול ויתנבא בתוך הבית ודוד מנגן בידו כיום ביום והחנית ביד שאול. ויטל שאול את החנית ויאמר אפה בדוד ובקיר ויסב דוד מפניו פגעמים"].

המזבח שהיה בארץ מצרים

לעיל נתבאר שלדעת רבי יהודה נבואת ישעיה על המזבח שבארץ מצרים מתייחסת למזבח שהקים חוניו במצרים לשם שמים.

אולם לדעת רבי מאיר לא הוקם מזבח חוניו לשם שמים ונבואת ישעיה מתייחסת למזבח אחר, שהוקם בזמן חזקיה.

שלאחר מפלתו של סנחריב, יצא חזקיה, ומצא [חמישה] בני מלכים, שהיו יושבים בקרונות של זהב, והדירם שלא לעבוד עבודת כוכבים, ועל אותם חמש מלכויות נאמר, "ביום ההוא יהיו חמש ערים בארץ מצרים מדברות שפת [בני ישראל היושבים בארץ] פנען ונשבעות לה' צבאות [שלא יעבדו עבודת אלילים] עיר ההרס יאמר לאחת".

דף ק"י

הלכו לאלכסנדריא של מצרים, ובנו מזבח, והעלו עליו לשם שמים, ועל כך נאמר "ביום ההוא יהיה מזבח לה' בתוך ארץ מצרים ומצבה אצל גבולה לה".

וסיום הכתוב המוזכר לעיל, "... עיר ההרס יאמר לאחת", תירגמו רב יוסף, 'קרתא דבית שמש דעתיד למיחרב איתאמר דהיא חדא מנהון' [=עיר בית שמש שעתידה להיחרב נאמר שהיא אחת מהן]. ש"הרס" פירושו שמש, כמו שנאמר, "האמר לחרס ולא יזרח" ["חרס" כמו "הרס"], הרי שראויה החרס לזרוח, ואם כן היא השמש.

נאמר בנבואות הנחמה, "אל תירא פי אהרן אני ממזרח אביא זרעך וממערב אקבצך. אמר לצפון תני ולתימן אל תקלאי הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ":

ואמר רב הונא, "בני מרחוק", אלו גליות של בבל, שדעתן מיושבת עליהן כבנים. "ובנותי מקצה הארץ", אלו גליות של שאר ארצות, שאין דעתן מיושבת עליהן כבנות.

אמר רבי אבא בר רב יצחק אמר רב חסדא, ואמרי לה אמר רב יהודה אמר רב: **מצור במערב ועד קרטיגני במזרח, מכירים את ישראל, וזוכרים את כבודם הראשון, ואין מכבידים עליהם את עולם, ומכירים את אביהם שבשמים, שמאמינים בקב"ה ולא בעבודת כוכבים. ומצור כלפי מערב, ומקרטיגני כלפי מזרח, אין מכירים את ישראל, ולא את אביהם שבשמים.**

ומה שנאמר, "פי ממזרח שמש ועד מבואו גדול שמי בגוים ובכל מקום מקטר מגש לשמי ומנחה טהורה פי גדול שמי בגוים אמר ה' צבאות", אין הכוונה שמכירים את אביהם שבשמים בכל מקום, אלא שקוראים אותו אקי האקים. [את הכתוב הזה ביאר רב לרב שימי בר חייא, כשהקשה עליו ממנו, וקודם שרב ענה, הוא שאלו, האם אתה שימי. י"מ שכוונתו לומר, וכי חכם גדול כמוך יקשה לי דבר כזה, שקל ליישבו. וי"מ ששאלו אם הוא שימי, כי רב לא ראה מי הוא משום שרב לא היה זוקף עיניו, אלא כובשם כל שעה, משום צניעות].

"ובכל מקום מקטר מגש לשמי ומנחה טהורה":

ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, "ובכל מקום מקטר מגש לשמי", אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום, שמעלה אני [כלומר הקב"ה] עליהם, כאילו מקטירים ומגישים לשמי. "ומנחה טהורה", זה הלומד תורה בטהרה, נושא אשה ואחר כך לומד תורה.

"שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העמדים בבית ה' בלילות":

ואמר רבי יוחנן, אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בלילה, שמעלה עליהם הכתוב כאילו עסוקים בעבודה.

נאמר, "וישלח שלמה אל חורם מלך צר לאמר באשר עשית עם דויד אבי ותשלח לו ארזים לבנות לו בית לשבת בו. הנה אני בונה בית לשם ה' אקי להקדיש לו להקטיר לפניו קטרת סמים ומערכת תמיד ועלות לבקר ולערב לשפלות ולחדשים ולמועדי ה' אקינו לעולם זאת על ישראל", ומכאן שאף בזמן החורבן יש קרבנות.

לדעת רב גידל אמר רב – הכוונה לקרבנות שמקריב מיכאל השר הגדול על המזבח הבנוי בשמים.

ולדעת רבי יוחנן – הכוונה לתלמידי חכמים, העסוקים בהלכות עבודה, שמעלה עליהם

הכתוב כאילו נבנה מקדש בימיהם והקריבו

קרבנות.

נאמר, "זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת
ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים":

לדעת ריש לקיש – יש ללמוד מכאן, שכל העוסק
בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם.

ולדעת רבא – יש ללמוד מכאן, שכל העוסק
בתורה, אינו צריך לא עולה ולא מנחה ולא חטאת

ולא אשם.

אמר רבי יצחק: כל העוסק בתורת חטאת, כאילו
הקריב חטאת, שנאמר "זאת תורת החטאת",
וכל העוסק בתורת אשם, כאילו הקריב אשם,
שנאמר "זאת תורת האשם".

אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון את

לבו לשמים

א. נאמר בעולת בהמה, "עלה אשה ריח ניחוח
לה". וכן נאמר בעולת העוף, "עלה הוא אשה ריח
ניחוח לה". וכן נאמר במנחות, "אשה ריח ניחוח
לה". ללמדך, שאחד המרבה, ואחד הממעיט,
שווים הם לעשות נחת רוח לה', ובלבד שיכוונו
לבם לשמים. [כן מבואר במשנה].

ב. נאמר, "מתוקה שנת העבד [עבודת הקרבנות
בין] אם מעט [היא ובין] ואם הרבה [היא, כי בכל
אופן] יאכל [כלומר יקבל שכר שווה]", ללמדך
שאחד המרבה ואחד הממעיט שווים הם לעשות
נחת רוח לה', ובלבד שיכוונו לבם לשמים. [כן
ביאר רבי זירא].

ג. נאמר, "ברבות הטובה [כלומר כשתרבה עבודת
הקרבנות] רבו אוכליה [הכהנים] ומה פשרון
לבעליה [לקב"ה] כי אם ראות עיניו [כלומר לקב"ה
אין הבדל בין הרבה למעט אלא הכל תלוי בכוונה של
המקריב המתכוון לטובה]". [כן ביאר רב אדא בר
אהבה].

אמר רבי שמעון בן עזאי:

בוא וראה, שלא נאמר בכל פרשת הקרבנות, לא
"א-ל", ולא "אקים", אלא "ה", שלא ליתן
פתחון פה לבעל דין לחלוק. [שאם היה השם
כתוב בכמה אופנים, היו אומרים, הרבה רשויות
הן, כל אחת שם אחר, וכל אחד ציוה על קרבן
אחר].

ונאמר בשור הגס, אשה "ריח ניחוח" ובעוף הדק,
"אשה ריח ניחוח", ובמנחה, "אשה ריח ניחוח",
לומר לך, אחד המרבה [להביא קרבנות], ואחד
הממעיט, ובלבד שיכוין את לבו לשמים.

ושמא תאמר, לאכילה הוא צריך, תלמוד לומר,
"כי לי כל חיתו וער בהמות בהרי אלה. ודעתי כל
עוף הרים וזיו שדי עמדי. [אם ארעב לא אמר לך
כי לי תבל ומלאה]. האוכל בשר אפירים ודם
עתודים אשתה", לא אמרתי אליכם זבח, כדי
שתאמרו, נעשה רצונו [להקריב לו], ויעשה
רצוננו, [כלומר, אל תאמרו שהקב"ה צריך
לקרבנות, ובכך שניתן לו צורכו, נשחדו, ויעשה
צורכנו, כי באמת] לא לרצוני אתם זובחים, [שאין
לקב"ה הנאה וצורך בכך], אלא לרצונכם אתם
זובחים, [לקיים את המצוות ותהא לכם כפרה
בכך], שנאמר, "לרצונכם תזבחהו".

מתעסק בקדשים

שני כתובים מלמדים, שאין עבודת הקרבנות
כשרה, אלא במתכוון לה, ולא במתעסק, כגון,
אם בא לחתוך דבר אחר, ושחט בהמת קדשים
בלא כוונה הרי זה פסול.

פסוק א' – "ושחט את בן הבהמה לפני ה'", מלמד
שיש לשחוט לשם שחיטת בן בהמה, להוציא
מתעסק בדבר אחר ושחט.

פסוק ב' – "וכי תזבחו זבח שלמים לה' לרצונכם
תזבחהו", מלמד שתהא השחיטה מרצון, כלומר
מדעת, להוציא מתעסק בדבר אחר ושחט.

ומאחר ששנה הכתוב דין זה, למדנו שהדבר
מעכב, ואם נשחט הקרבן שלא בכוונה לשחטו
הרי זה פסול.

סליק פרק הרי עלי עשרון וכל מסכת מנחות

הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

bekitsur1@gmail.com

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

[פתרון לבעלי חשבונות מוגבלים](#)